

JOUKO MARTTILA

Seitsemän laihaa vuotta

H yvinä vuosina tulee ottaa talteen kaikkea syötävää ja varastoida viljaa varmaan talteen. Tämä vilja olkoon maassa varalla niiksi seitsemäksi nälkävuodeksi, jotka tulevat Eurooppaan. Silloin Eurooppa ei joudu nälänhädän vuoksi perikatoon.¹

Euroopan isiltä ja pankkiireilta on jäänyt Moosesen kirjaan merkityt Joosefin unien selitykset lukematta. Seitsemän nälkävuotta ovat vasta alussa, eikä varastossa ole mitään, mistä ammentaa. Velkaantumisen vähentäminen tietää tuskaa, mutta pitkän tien päässä odottaa uusi kasvukausi.

Konsulttiyhtiö McKinsey vertasi talvella teollisuusmaiden velkaantumista Suomen ja Ruotsin tilanteeseen kaksi vuosikymmentä sitten. Pohjolessa velkaantumisen huippu saavutettiin – niin, seitsemässä vuodessa. Velkakierteen oikaiseminen, pankkikriisin selvittäminen ja uuden kasvun alkuun pääseminen veivät myös yhteensä noin seitsemän vuotta.

Yhdysvallat seuraa Suomen ja Ruotsin mallia. Keskuspankin setelirahoituksesta huolimatta amerikkalaisten velkaantumismuutos on hidastunut. Siellä seuraavan kasvukauden kynnys saattaa odottaa parin vuoden päässä. Sen sijaan euroalueen uusi ongelmalapsi Espanja on vasta saavuttamassa velkaantumisen huipun. Espanjan valtiolla, kotitalouksilla, yrityksillä ja pankeilla on velkaa yhteensä yli kolme kertaa enemmän kuin maa tuottaa tavaraa ja palveluita vuodessa. Tällä mittarilla Espanja ajaa Kreikan edelle.

Velka yksin ei ole ongelma, jos rahasta ei tarvitse maksaa kohtuuttomasti. Euroalueen ulkopuolella Iso-Britannia ja Japani pystyvät elämään euromaita isompien velkojen kanssa, mutta raskas velkataakka hidastaa kasvua. Japanissa on kokeiltu velkaelvytystä 20 vuotta, mutta talous polkee paikallaan.

Lihavina vuosina syntyneen varallisuuskuplan puhkeaminen johtaa aina kiinteistö- ja osakemarkkinoiden romahtamiseen, säästämisen lisääntymiseen ja velkojen vähentämiseen. Laihojen vuosien aikana talouden perusta joudutaan rakentamaan uudestaan. Euroalueella se ei ole vielä onnistunut. Vanhaa velkaa on hoidettu ottamalla lisää uutta velkaa niin kuin Japanissa.

Espanjaa, Irlantia ja Portugalia odottaa Kreikan tie, jos eurotalouden rakenteita halutaan uudistaa nopeasti. Osa veloista on annettava anteeksi, etteivät velkojen korot ja kuoletukset tapa talouskasvua. Velkaa pitää vähentää, ei lisätä. Pankkijärjestelmän paiseet puhkeavat, kun tappiot tunnustetaan.

Kirjoittaja seuraa kolumnien välissä taloutta blogissaan <http://talouden-tulkki.com>

Amerikkalaiset *Bear Stearns*, *Lehman Brothers*, *Merrill Lynch*, *Washington Mutual* ja *Countrywide* kokivat kohtalonsa finanssikriisissä. Euroopassa vastaava puhdistus on kokematta.

Espanjan pankkikriisi pani vauhtia EU:n pankkivalvonnan ja tukijärjestelmien uudistamiseen. Pankkiunioniin halutaan nyt tehokas valvonta, isojen pankkien kriisirahasto ja yhteinen talletussuoja. Nämä uudistukset olivat Euroopan komission pöydällä jo lihavien vuosien aikana viime vuosikymmenen puolivälissä. Silloin yksikään kansallinen valvoja ei halunnut luovuttaa valtaansa eurooppalaiselle pankkivalvojalle.

Pankeilla meni silloin hyvin. Riskeistä ei paljon piitattu ja Baselissa sovitut vakavaraisuusvaatimukset siirsivät riskinhallintaa viranomaisilta pankeille itselleen. Uudet laskukaavat vapauttivat pääomia entistä riskipitoisempiin sijoituksiin. Pankkitoiminta oli kansainvälistä, mutta valvonta haluttiin pitää kaiken järjen vastaisesti kansallisella tasolla.

PANKKIJÄRJESTELMÄN PAISEET PUHKEAVAT, KUN TAPPIOT TUNNUSTETAAN.

Finanssikriisi iski Eurooppaan Lehman Brothersin kaaduttua syksyllä 2008. Pankeille tehtiin stressitestejä, joiden tuloksiin kukaan ei uskonut. Laihojen vuosien varalle ei säästetty killinkiäkään, vaikka toista luvattiin. Korjausliikkeitä on tehty, mutta niiden teho ei vakuuta. Pääomavaatimuksien kiristäminen keskellä taantumaa on vain lisännyt pankkien ahdinkoa. Lontoossa toimivasta komiteasta on tehty virallinen valvoja, European Banking Authority, mutta suurin muutos näkyy vain nimessä.

Euroopan pankkeja odottaa kova saneeraus siinä missä valtioitakin. Britit ovat ehdottaneet paluuta vanhaan amerikkalaiseen järjestelmään, jossa talletuspankit ja riskihakuiset investointipankit erotettaisiin toisistaan. Vain talletuspankit saisivat toimia valtion takuulla. Pankkien pilkkominen helpottaisi niiden alasajoa huonoina aikoina, koska järjestelmän kannalta kriittisten jättipankkien määrä vähenisi. Tähän asti suurpankit ovat pitäneet veronmaksajia panttivankeinaan ja lunnaat ovat langenneet maksuun aina laihoina vuosina. **AM**

¹Vapaasti Raamattua mukailleen.